

MARKÉTA SWIACKÁ – ZPRÁVA Z TERÉNU

*Rozednívá se a já začínám mou další oblíbenou denní rutinu. Vycházím ven z hliněného příbytku šéfa vesnice, kde jsme společně s mým terénním asistentem a kamarádem Darcym strávili noc. Byla nám laskavě poskytnuta nejen střecha nad hlavou, ale i povolení k uskutečnění mé studie ve vesnici Seka. Ta je jednou z 65 vesnic, kterou jsem zahrnula do své diplomové práce o třech druzích luskounů – bělobříchého, dlouhoocasého a velkého (*Phataginus tricuspis*, *Phataginus tetradactyla*, *Smutsia gigantea*), žijících v oblasti kolem národního parku Odzala-Kokoua v Republice Kongo.*

Seka se nachází méně než 100km západně od největšího regionálního centra na severu Konga – města Ouesso, známého jako shromaždiště a odbytiště pro veškerý bushmeat (maso z lesa; zvěřina), pocházející z okolí. Je zde vysoká poptávka, a tedy i nabídka, a často z této oblasti putuje mrtvá zvěř až dál na jih, do samotného hlavního města Brazzaville. Přestože jsou luskouni zákonem chráněni, můžete je spatřit na většině míst po celé zemi. V Ouesso na bushmeat trzích, kde si můžete zakoupit celého luskouna bělobříchého za přibližně 4000–5000 CFA, v přepočtu 160–200 korun českých. Na luskouny můžete však natrefit i podél silnic, kde je lovci nabízejí k prodeji přímo, bez prostředníků. Často můžete také objevit luskouní maso v restauracích či lokálních stáncích

s jídlem, kde se s největší pravděpodobností v mžiku vyprodá. Luskouni se totiž řadí mezi to nejžádanější maso pocházející z pralesa. Je ceněné jak lidmi žijícími ve městech, tak i ve vesnicích bez rozdílu pohlaví, věku, úrovně vzdělání či etnika. Kromě toho, geografická poloha dané vesnice má další výhodu. Z vesnice Seka do Kamerunu je to co bys kamenem dohodil. A právě tato blízkost do sousední a lidnatější země je pro populace luskounů žijící v Kongu nebezpečná. Celosvětové statistiky odhalují, že Kamerun společně s Nigérií jsou pravděpodobně dvě zásadní ohniska ilegálního obchodu s luskouny a jejich produkty v Africe. Cesty pro ilegální obchod s wildlife komoditami jsou zde již založené a směřují na asijský kontinent, většinou přes Singapur či jiná transportní místa, až do finálních destinací, jako je zejména Čína či Vietnam, kde přetrvává hluboká víra pro využití luskounů v tradiční čínské medicíně. I naše studie zjistila, že zejména na severní hranici parku Odzala-Kokoua probíhá ilegální obchod s šupinami luskounů. A zdá se, že jsou pro nezákonné aktivity vybírány právě větší a strategicky umístěné vesnice, vesnici Seka nevyjímaje. Více obyvatel znamená více možností.

Hbitě snídáme něco výživného, se všemi se rádně loučíme, dobalíme poslední věci na našich bicyklech a vyrážíme směrem

na západ do další vesnice. Při průjezdu pralesem si naplno užívám zvuky ptactva a primátů. Prales se probouzí. Doprava je zde na severu Konga minimální, a tedy i ideální pro cyklistiku. Pozorně naslouchám, zda z bujné houštiny nevystoupí pralesní slon. Začínám pocítovat vzrušení, co nového nás na další zastávce čeká a jakým způsobem nás přijmou místní obyvatelé. V našem výzkumu se snažíme pochopit informace získané od místních komunit k vyhodnocení hrozeb pro zdejší populace luskounů. Luskouny je obtížné monitorovat ve volné přírodě, a i proto jsou dotazníkové metody v jejich případě tak efektivní. Kromě toho sbíráme i genetické vzorky, sloužící pro další populační analýzy. Od lidí ve vesnicích získáváme zejména šupiny luskounů; jsou to zbytky po včerejší večeři, zároveň zdroj příjmů z obchodování s nimi, či derivát využitý v tradiční africké medicíně. Přibližně jedna pětina našich respondentů uvedla kulturní či lékařský význam těchto šupin. Šupiny jsou nejčastěji usušeny a nadroleny na prášek, který je následovně použit například na zahojení zranění, kožní onemocnění, při léčbě hemoroidů, zácpy, ušní infekce, astma, mykóz a jiné. Respondenti taktéž zmínili, že šupiny dodávají tělu sílu, mohou se využít jako ochrana proti hadímu uštknutí či kulkám. Nejčas-

těži je však dotazovaní používají k přivábení a udržení žen, což je pozoruhodný a částečně odlišný výsledek od již zmapovaných jiných afrických zemí. Nicméně se zdá, že občasné využití luskounů ve zdejší tradiční medicíně je pouze přidaná hodnota, nikoliv hnací síla pro jejich ilegální lov a obchod. Mám štěstí. Stejně jako v předešlých vesnicích, i obyvatelé právě navštívené dědiny jsou ke mně vstřícní. Sledované vesnice v severní části Konga jsou odlehle a závislé na zdrojích proteinů z okolní fauny, alternativy tu zatím neexistují. A tak je situace nelehká a vyžaduje kombinaci dlouhodobých aktivit k přežití nejen luskounů, ale především k dosažení harmonie mezi celým ekosystémem a jeho udržitelným využitím tamější lidskou populací. Je potřeba však dále monitorovat komerční využití luskounů a ilegální obchod mířený mimo zemi. I proto naše následující kroky povedou do dalších oblastí Konžské pánve. Jaká asi bude rutina jinde?

Pralesní rytíři, Koktejl, duben 2020, str. 50, 52, 53